

RIKSADVOKATEN

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Sendes også til postmottak@fin.dep.no

REF.:
2013/00494 LQ/tk

VÅR REF.:
2013/00443-004 RTO/ggr
513.1

DATO:
04.04.2013

HØRING – FORSLAG OM NYE LOVBESTEMMELSER FOR TOLLKONTROLL

Det vises til departementets høringsbrev 4. februar d.å. med høringsnotat om ovennevnte.

Høringen er ved riksadvokatens brev 18. februar d.å. forelagt statsadvokatene til eventuell uttalelse, og en har mottatt høringsuttalelse fra Oslo statsadvokatembeter (kopi vedlagt).

1. Generelle bemerkninger

Riksadvokaten slutter seg til Oslo statsadvokatembeters synspunkter og forslag. For øvrig bemerkes:

Forholdet til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) er ikke vurdert i høringsnotatet. Det er særlig konvensjonens artikkel 8 om retten til privatliv som har interesse, først og fremst med tanke på slik metodebruk som er regulert i utkastet § 13-10, men også for så vidt gjelder håndtering av personopplysninger. Før det tas endelig stilling til lovforslagene, bør forholdet til konvensjonen – og da særlig de krav som stilles til lovgrunnlagets kvalitet etter artikkel 8 nr. 2 – vurderes nærmere.

I forlengelsen av det som er påpekt om konvensjonens krav til inngrepshjemlers kvalitet, bemerkes som et generelt poeng at det ikke er rettssikkerhetsmessig ubetenkelig med vidtrekkende forskriftshjemler for inngripende metodebruk. Dette er særlig problematisk når utkast til forskriftsregulering ikke følger med ved høringen: De prinsipielle avveininger som må gjøres mellom effektivitet og personvern, må rimeligvis skje i nær tilknytning til den nærmere avgrensning av reglene.

De forslag som fremsettes har for en del sin parallell i straffeprosessen, og vurderinger som tidligere er gjort i tilknytning til lovarbeid om politimetoder kunne med fordel gjennomgående vært trukket inn i departementets høringsnotat.

2. Registrering, lagring og sammenstilling av opplysninger

Riksadvokaten støtter forslaget til klar hjemmel i ny § 13-11 for å registrere og lagre sensitive personopplysninger og ikke-verifisert informasjon, og for å sammenstille elektronisk ulike opplysninger fra tollmyndighetenes ulike registre. En støtter også forslaget til begrensninger i innsynsretten og informasjonsplikten etter personopplysningsloven, jf. utkastet til ny § 13-12 i tolloven.

3. Kameraovervåking

Det fremgår av høringsnotatet s. 7 og s. 20 at overvåking etter bestemmelsen i ny § 13-10 nr. 3 bare skal brukes når dette er varslet ved skilting, jf. personopplysningsloven § 40. Dette bør kanskje fremgå uttrykkelig, ved en henvisning til varslingsplikten i sistnevnte bestemmelse.

Videre bør angivelsen av hvilke områder som skal kunne overvåkes, justeres noe. Slik utkastet til bestemmelsen er forfattet, omfattes område hvor lossing eller lasting “foregår eller antas å ha foregått”. Denne formuleringen gir etter riksadvokatens syn ikke tilstrekkelig klar anvisning på hvor overvåking kan skje, og etter hva en forstår vil kravet om varsling etter personopplysningsloven uansett begrense betydningen av dette alternativet.

Riksadvokaten støtter for øvrig forslaget.

3. Skjult observasjon

Riksadvokaten slutter seg som nevnt til Oslo statsadvokatembeters høringsuttalelse, og understreker betydningen av en presisering av hvor skjult observasjon skal kunne skje. Oslo statsadvokatembeters forslag til formulering synes hensiktsmessig, og er formentlig å foretrekke fremfor å gi bestemmelsen tilsvarende rekkevidde som forslaget til ny § 13-10 nr. 3. Angivelsen av hvor overvåking kan skje etter bestemmelsen om kameraovervåking er, som nevnt i foregående punkt, upresis.

4. Teknisk sporing

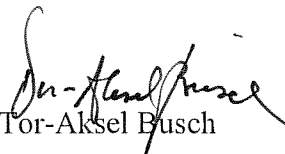
Forslaget i § 13-10 nr. 2 åpner for bruk av “elektroniske hjelpemidler” i kontrollen med vareførselen, uten at det fremgår hvilken type metodebruk det konkret er tale om.

Av høringsnotatet s. 18 fremgår det at et egnet virkemiddel kan være “teknisk sporing av enkelte varetyper” eller “teknisk peiling av kjøretøy”. Heller ikke dette er uten videre tilstrekkelig klargjørende, og det fremgår ikke uttrykkelig om bestemmelsen er ment å hjemle slik skjult peiling som er regulert i straffeprosessloven §§ 202b og 202c (“teknisk sporing”). Henvisningen på s. 18 i høringsnotatet til eksisterende krav om bruk av teknisk peiling av visse fartøy – formentlig med såkalt AIS – taler for så vidt for at det ikke er skjult peiling som tilsiktes regulert; de aktuelle systemene pålegger fartøyene plikt til selv å installere sendere, og peilingen skjer følgelig i full åpenhet. Av høringsnotatet s. 19 fremgår det imidlertid at forslaget er tenkt å gi hjemmel for at det “plasseres” peileutstyr, og på s. 7 fremgår det at ved skjult observasjon skal det også være adgang til å benytte elektroniske hjelpemidler. En antar således at det likevel er skjult peiling det tas sikte på, slik Oslo statsadvokatembeter forutsetter i sin høringsuttalelse. Hvorvidt forslaget tar sikte på åpen eller skjult sporing bør fremgå uttrykkelig.

Det er for så vidt hensiktsmessig å utforme loven teknologinøytralt. I så måte er henvisningen til bruk av “elektroniske hjelpemidler” formentlig hensiktsmessig. Men det bør kreves at det også fremgår hva kontrollen kan gå ut på, sml. reguleringen i straffeprosessloven §§ 202b og 202c.

Kort sagt er det atskillig behov for presisering og klargjøring av utkastet § 13-10 nr. 2. Slik lovteksten nå er utformet, omfatter den etter sin ordlyd både åpen og skjult bruk av elektroniske hjelpemidler av enhver art. Det fremgår riktignok av høringsnotatet s. 19 at forslaget er tenkt slik at peileutstyr "skal kunne plasseres på kjøretøy eller varer, men ikke på personer eller håndbagasje". Denne intensjonen sikres ikke tilstrekkelig ved kombinasjonen av den foreslåtte regulering i nr. 2 og den åpne forskriftshjemmelen i nr. 5, og det kan reises spørsmål ved om hjemmelsgrunnlaget er forenlig med de krav som følger av EMK art. 8 nr. 2.

Riksadvokaten slutter seg som nevnt til uttalelsen fra Oslo statsadvokatembeter, herunder om at en sterkt vil fraråde at bestemmelsen om bruk av elektroniske hjelpemidler i tollkontrollen vedtas i sin nåværende form.

Tor-Aksel Busch

Runar Torgelsen
førstestatsadvokat

Vedlegg

Gjenpart: Oslo statsadvokatembeter
Justis- og beredskapsdepartementet